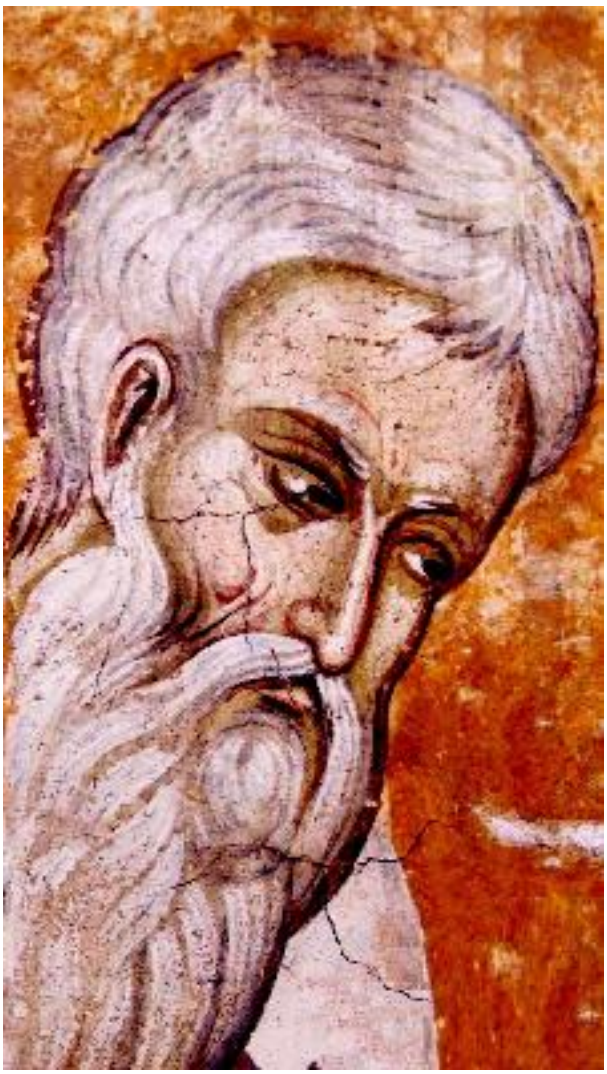
10.05.2013 г. / 20:11:33

Вяра

25.05 по еретическия, †12 май по църковния календар - Св. Епифаний Кипърски. Св. патриарх Герман Цариградски. Св. Полувий, епископ Ринокирски. Св. Савин, архиеп. Кипърски

Житие на светия наш отец Епифаний, архиепископ Кипърски

(† 403 г.)

Свети Епифаний, архиепископ Кипърски. Фрагмент от стара стенопис. Косово. Сърбия

Родината на свети Епифаний, по произход евреин, била Финикия. На брега на река Елевтера, която извира от Ливанските планини и се влива във Финикийско море, на три поприща от град Никея се намирало селището Висандук. Тук живеели, занимавайки се със земеделие, родителите на свети Епифаний. Те имали и по-малка дъщеря на име Калитропия. Когато момчето било на десет години, баща му умрял, като оставил на жена си нелеката грижа за възпитанието на децата. Осиротялото семейство едва успявало да се прехранва, при това децата били още малки. Майката ги издържала със собствения си труд. Така изминали няколко години. Вдовицата имала магаре, което се оказало много упорито и негодно за работа. Веднъж майката казала на Епифаний:

- Сине мой, вземи магарето и го заведи на пазара в града, продай го и купи храна.

- Ти знаеш - отговорил Епифаний на майка си, - че магарето е буйно и когато на търга купувачите го забележат, ще ме бият.

- Върви, сине мой, Бог на отците ни ще укроти магарето - рекла майката.

Младежът я послушал и повел животното да го продава в града. Тук първият му купувач се оказал евреин. Като видял, че Епифаний е негов сънародник, той му казал:

- Млади човече, ние с теб вярваме в един Бог, Който обича истина и справедливост. Да не се обиждаме един друг, за да не разгневим нашия Бог и сетне да се обвинявяме взаимно. Нека оценим твоето животно справедливо.

Епифаний отговорил:

- Не бих искал да ти продам това магаре, понеже не е

обучено, освен това е упорито и буйно и не става за работа. Майка ми реши да го продаде само поради нужда, понеже нямаше с какво да си купим храна. Но ти казваш, че е грешно да се причинява зло на ближния поради печалба и аз се боя Бог да не ме накаже.

Изумен от разума и честността на момчето, евреинът му дал три пеняза с думите:

- Вземи, синко, и купи за майка си хляб, а магарето върни у дома и ако се укроти, го задръжте при себе си, в противен случай го прогонете, за да не убие някого.

Епифаний се отправил обратно и когато вече наближавал родното си село, го срещнал християнинът Клеовий, който пожелал да купи магарето. Докато разговаряли, магарето се заинатило, започнало да пръхти и рита, хвърлило от гърба си Епифаний и побягнало от тях. Момчето паднало и не могло да стане, а само лежало и плачело от болка, понеже зле си ударило крака. Клеовий се приближил, попипал болния крак и три пъти го прекръстил. Начаса Епифаний оздравял и се изправил. След това Клеовий се обърнал към магарето и рекъл:

- В името на нашия Господ, Разпнатия Иисус Христос, ти заповядвам да се спреш и заради това, че искаше да убиеш своя стопанин, няма да си тръгнеш от това място.

Начаса магарето паднало и издъхнало. Удивено от случилото се, момчето запитало:

- Господине, кой е този Разпнатият Иисус Христос, че в Негово име се извършват такива чудеса?

- Син Божий, Когото са разпънали иудеите - отвърнал Клеовий.

Епифаний се побоял да му открие своя еврейски произход и се отправил към къщи, размишлявайки за Христа Разпнатия и с желание да вярва в Него.

Като се върнал у дома, разказал всичко на майка си. Но скоро, като нямала с какво да храни децата си, жената продала нивата си, а Епифаний накарала да иде в града, за да учи някакъв занаят, та някой ден да издържа нея и сестра си. Но преди Епифаний да замине, във Висандук пристигнал богатият еврейски законоучител Трифон, който притежавал имения в тяхното село и добре познавал неговите родители. Като узнал, че майката е овдовяла и виждайки я в нищета, Трифон предложил:

- Дай ми сина си. Аз ще го осиновя и ако си съгласна, от днес той ще се счита мой син, а ти и дъщеря ти ще се храните в моя дом.

Вдовицата с най-голяма радост дала сина си за възпитание при неочаквано явилия се благодетел. Епифаний живял в дома на Трифон като негов син и бил обучаван по еврейските книги. Бързата възприемчивост и рядката съобразителност на кроткия ученик скоро го направили любимец на възпитателя. Трифон дори имал намерение да го ожени за своята единствена дъщеря. Но по Божия воля тя починала. Не след дълго умрели и нейните родители, също и майката на Епифаний. Останал единствен наследник на цялото Трифоново имущество, Епифаний прибрал при себе си своята сестра Калитропия, като я възпитавал, внушавайки ѝ добрите съвети на своя втори баща и учител.

Един ден Епифаний се отправил към родното си село да нагледа наследеното от Трифон имение. Според Божия промисъл по пътя го срещнал монахът Лукиан, който пишел книги и с парите, получени от продажбата им, хранил просяците. Както разговаряли, един просяк се хвърлил в

нозете на Лукиан и извикал:

- Смили се над мене, човече Божий! Ето вече три дни не съм ял нищо!

Блаженият Лукиан, като нямал у себе си пари, снел дрехата си и я дал на просяка, казвайки:

- Върви в града, продай тази дреха и си купи хляб.

Гледайки това, Епифаний се чудел на милосърдието на монаха и изведнъж се удостоил с чудно видение, забелязал сияеща бяла дреха, която слизала от небето и покрила монаха. Ужасен, той слязъл от коня и падайки на колене пред монаха, поклонил му се и казал:

- Умолявам те, кажи ми кой си ти?

- Първо ти ми кажи от каква вяра си, а после и аз ще ти разкажа за себе си - отвърнал Лукиан.

- Аз съм евреин.

Тогава събеседникът, прозорлив старец, като забелязал действието на спасителната Божия благодат върху момъка, обърнал се към него със следните думи:

- Как ти, който си евреин, питаш мен, християнина, кой съм аз? Понеже твърде малко е общото между евреи и християни. Ето, ти узна, че аз съм християнин, и не следва да продължаваш да разговаряш с мен.

- Но какво ми пречи да бъда християнин? - запитал Епифаний.

- Пречи ти само това, че не желаеш, тъй като всяко добро дело се предхожда от добра воля. Ако ти действително желаеше, щеше да бъдеш християнин.

Тези думи трогнали Епифаний. Той изоставил първоначалното си намерение да посети земите си в родния край, а се завърнал в града, като уговорил своя събеседник да дойде с него. Въвел го у дома си и му показал имота си.

- Ето моето имущество, отче - рекъл той на своя гост. - Аз желая да бъда християнин и да приема монашество, но имам по-малка сестра, какво ще ме посъветваш за нея?

- Чедо - отвърнал старецът, - ти можеш да бъдеш християнин, макар че имаш земно богатство и сестра. И едното, и другото не противоречи на светата християнска вяра. Монашество още не можеш да приемеш. Преди всичко приеми заедно със сестра си свето Кръщение. След това се погрижи да я омъжиш за християнин, като определиш достатъчна зестра. Накрая раздай останалото си имущество на бедните. И чак тогава можеш да станеш истински монах.

- Всичко това, отче - рекъл Епифаний, - наистина ще изпълня според твоята заповед. Само не се бави да ни причислиш към обществото на християните.

- Трябва да известим епископа за това - казал Лукиан, - без него не можем да извършим тайнството кръщение. И тъй, аз отивам при него. А ти остани с неизменно намерение и усърдие към нашия Бог. Скоро ще се върна при тебе.

Лукиан отишъл при местния епископ. А Епифаний дошъл в покоите на сестра си и казал:

- Искам да бъда християнин и да приема монашески чин.

- Каквото искаш ти - отвърнала сестрата, - същото искам и аз, каквото правиш ти, същото ще правя и аз.

Научавайки за желанието на Епифаний да се кръсти, епископът силно се зарадвал и поръчал на добрия вестоносец:

- Иди и научи юношата и сестра му на светата вяра и на закона Христов. Когато дойде неделният ден и влезем в църква, доведи ги пред милостивия човеколюбец Бог, за да ги съчетаем с Него чрез светото Кръщение.

Когато Лукиан се върнал, Епифаний и сестра му се поклонили до земята, молейки със сълзи:

- Молим те, отче, по-скоро ни направи християни.

И старецът започнал да ги учи на християнско благочестие. Обучението се съпровождало от молитва и продължило до настъпването на неделния ден почти без прекъсване денем и нощем.

В неделя Лукиан довел Епифаний и Калитропия при епископа. Паднали в краката на епископа, като пред самия Христос, те го молели да ги просвети. Като ги вдигнал и побеседвал приветливо с тях, той ги огласил. После епископът влязъл в църква, следван от стареца Лукиан, след когото вървели новооглашените. Щом Епифаний стъпил на първото стъпало на църковния вход, изпаднал сандалът от левия му крак. Когато с босия си крак стъпил на прага, паднал и другият му сандал. Епифаний не се върнал за тях, но влязъл бос в църквата: такова било неговото усърдие към Бога. Поглеждайки към него, епископът видял на главата му венец, а лицето му сияело. След това епископът и Лукиан въвели брата и сестрата в светата Купел и ги кръстили в името на Отца, и Сина, и Светия Дух. Възприемник на Епифаний бил Лукиан, а възприемница на Калитропия светата девица Вероника. На божествената Литургия новокръстените се причастили със светите Тайни. След това по покана на епископа обядвали с него и останали при него осем дни. Накрая Епифаний довел сестра си, Лукиан и Вероника в своя дом. Тук той връчил хиляда жълтици и своята сестра на Вероника като началничка на Христовите девици монахини и

изпратил двете жени. Накрая, като раздал останалите след продажбата на цялото имение пари на бедните, и като оставил само 400 жълтици за покупка на божествените книги, новопокръстеният последвал Лукиан в устроения от стареца манастир. Там се подвизавали десет монаси, усърдно занимаващи се с писане на книги и издържащи се от това.

Двадесет и шест годишният Епифаний приел монашество и бил даден под ръководството на монаха Иларион, макар и млад на години, но съвършен в добродетелите и украсен с големия дар на чудотворство. Учейки се от своя наставник, новият монах започнал да подражава на постническите му трудове. Той не само се учел от Иларион, по заръка на Лукиан, да чете и пише гръцките книги, но се обучавал от него и на подвижнически и богоугоден живот. При съдействието на Христовата благодат Епифаний преуспявал в духовния живот. Неговият ръководител след смъртта на преподобни Лукиан станал игумен и започнал да води още по-строг живот. Изглеждало като че не бил човек, а ангел, винаги служещ на Бога. Хранел се само с малко хляб, малко сол и вода. Дори това той вкусвал през ден, през два или през три, а понякога постел по цяла седмица. Епифаний, като гледал този строг живот, се стремял да му подражава и след това през целия си живот се придържал към постническия устав, възприет от великия постник Иларион.

Господ наградил своя угодник с дар на чудотворство. Начало на чудесата му било следното. Манастирът се намирал сред безводна местност и братята ходели за вода на 5 поприща, и то през нощта, поради непоносимия слънчев зной през деня. В един необикновено горещ ден в манастира се отбили пътници, изтощени от жажда. Но монасите не могли да им помогнат, в обителта по това време нямало и капка вода. Пътниците вече очаквали смъртта си. Епифаний ги съжалил и като протегнал ръка към съда с вино, който носели, докоснал го, казвайки на

братята:

- Вярвайте, братя, че Онзи, Който някога претвори водата във вино, е силен днес да претвори виното във вода.

По думите на Епифаний виното се превърнало във вода. Зарадваните пътници се спасили от жаждата и дори напоили животните си. Веднага след това водата отново станала вино. Всички били удивени от чудото и от този момент започнали особено да уважават Епифаний за светостта на живота му. Но той, не понасяйки човешката почит, тайно напуснал манастира и се укривал в пустинята Спанидрион, хранейки се с треви и билки.

Така минало известно време. Веднъж четиридесет сарацини, скитащи из тая пустиня, видели Епифаний в монашески дрехи и започнали да му се присмиват. Един от разбойниците бил недъгав, и заедно с това се отличавал със свирепия си нрав. Той изтеглил меча си и посегнал да удари Епифаний.

Но щом разбойникът вдигнал ръка да замахне, сляпото му око прогледнало. Изумен, той захвърлил меча си и сочел на другарите си изцеленото си око. Очевидците на това чудо взели насила Епифаний със себе си, като казвали:

- Ти си наш бог, ходи с нас и ни защитавай от бедите, които ни заплашват.

Три месеца светията ходил с тях. Удържал ги от всякакви зли дела и не им позволявал да вършат пред очите му нищо престъпно. През цялото време ги поучавал да познаят истинския Бог, внушавайки им спасителния срах Божий.

- Ако вие не оставите своите зли дела - говорил им той, - то не ще благоденствате на земята и ще загинете от наказанието на гнева Господен, и от Божието правосъдие.

Но кроткият монах не могъл дълго да бъде ръководител на разбойническата дружина. Непрестанните наставления и възпиране от страна на ангела в плът станали съвършено непоносими за тях. И ако при срещата си с монаха чудотворец те го заставили да върви с тях, сега, напротив, умолявали светията да си отиде от тях. Завели го на мястото, където го намерили, и дори му построили колиба. После се простили с него и го напуснали, с изключение на един, който повярвал в Христа и станал достоен ученик на преподобния. Година и половина христолюбивият учител наставлявал разкаялия се разбойник по Божествените книги и го обучавал на постнически живот. Накрая наставникът повел ученика си в манастира на Иларион и го помолил да кръсти новооглашения. Игуменът извършил над него тайнството, наричайки го Иоан. Иоан не се отделял от своя учител и описал неговия живот до момента на смъртта си, която била преди кончината на преподобния.

По обратния път от манастира към пустинната килия свети Епифаний и ученикът му Иоан срещнали бесноват юноша, който се скитал гол по пустинята. Светията се съжалил над него и като се помолил на Господа, изгонил беса. Демонът, оставяйки своята жертва, изкрещял:

- О, Епифаний, ти ме гониш от моето място, където съм живял двадесет и две години, а аз ще те повлека в Персия, където ти против желанието си ще застанеш пред царя.

С тези думи бесът изчезнал. Юношата съвършено оздравял, паднал в нозете на своя избавител и му благодарил. Като научил излекувания да въздава благодарност на Бога, светията го пуснал да си върви у дома.

В това време изгонените бяс отишъл в Персия, влязъл в царската дъщеря и започнал силно да я мъчи. При това той крещял:

- Ако тук не дойде Епифаний, няма да оставя тази девойка. Епифаний от Финикия, ела тук и ще изляза от царската дъщеря.

Царят, като чул за Финикийската страна, изпратил свои слуги да търсят Епифаний. Те разпитвали за него по всички градове и села на Финикия, но нищо не узнали и едва не били убити от местните жители - туземците, които ги взели за съгледвачи. Върнали се при царя с празни ръце, а дяволът, който измъчвал девойката, продължил гръмко да крещи:

- Епифаний живее в пустинята, наречена Спанидрион, доведете го тук.

Тогава царят повикал тридесет приближени мъже и им рекъл:

- Свалете персийските си одежди и облечете гръцки, вървете във Финикия и търсете пустинното място, наречено Спанидрион. Там ще откриете някой си човек на име Епифаний. Вземете го с вас и ми го доведете.

Като променили дрехите си, пратениците се отправили към споменатата пустиня. Дълго се скитали из нея, търсейки Епифаний. Накрая, по указанията на един местен жител, през една нощ те дошли при неговата килия. В това време, според обичая си, светията заедно със своя ученик чели нощните си молитви. Пратениците похлопали силно на вратата. Но Христовият подвижник, не желаейки да прекъсне своето молитвено правило, стоял на молитва, без да обръща внимание на шума.

Персите изпаднали в страшен гняв, накрая решили да разбият вратата на килията. Един от тях вдигнал оръжието си да удари вратата. Но в същия миг ръката му се вдървила и изсъхнала. Останалите от уплаха неволно се отдръпнали на

разстояние от килията и с трепет очаквали настъпването на деня. На разсъмване Епифаний, който завършил нощните и утринните си молитви, отворил вратата и излязъл. Като съзрял преподобния, пострадалият паднал пред него и молел:

- Помилвай ме, рабе на безсмъртния Бог.

- Какво искаш от грешен човек? - го запитал смиреният Божий угодник.

- Аз дойдох здрав на това място - отвърнал оня - и ето, че ръката ми изсъхна.

- Щом си дошъл здрав - казал преподобният, - то бъди здрав.

С тези думи той се докоснал до изсъхналата ръка и в същия миг тя станала здрава като другата. Виждайки това чудо, другарите на изцеления се приближили до светията и като му се поклонили, открили целта на своето пратеничество: те го умолявали да иде при царя, за да излекува дъщеря му. Преподобният, като разбрал, че изгонението от юношата дух бил влязъл в дъщерята на персийския цар, се въоръжил против беса с молитва и с надежда на Бога се отправил заедно с ученика си, възседнали камилите на персийските пратеници.

След тридесет и пет дни пътниците достигнали Персия и влезли в град Урион. Трима от пратениците се явили пред царя да възвестят за пристигането на Епифаний. Царят заповядал веднага да му го представят. Преподобният дошъл при него като при обикновен човек, а не като при цар. Земният владетел приветствал верния служител на Небесния Цар, ставайки от престола си. Светията беседвал с него за истинския Бог Христос, нашия Спасител, за Неговата непобедима сила, прогонваща всеки демонски род. След беседата пред чудотворeца била доведена измъчваната от беса царска дъщеря. Като се помолил Богу за страдащата, светията

я прекръстил три пъти. Едва сторил това и бесът излязъл от девойката, която съвършено оздравяла. Радостен от изцелението на дъщеря си, царят се поклонил на преподобния.

Един от персийските влъхви, който видял чудото, възкликнал към преподобния:

- О, възлюбени влъхва, който си дошъл тук, за да поправиш нашето учение, остани с нас да ни учиш и всички ние, персийските влъхви, ще бъдем твои ученици.

В отговор на това светията строго го погледнал и с гняв отговорил на влъхвата:

- О, враже на истината! Да замлъкнат лъжливите ти уста, нарекли мене, раба на моя Господ Иисус Христос - влъхва!

Начаса влъхвата онемял. Всички неволно се ужасили. Онемелият паднал в нозете на раба на Всевишния Бог и с поклони го молел да развърже езика му. След достатъчно наставление милостивият праведник изцелил наказания.

- Съгреших против тебе, рабе Божий - извикал изцеленият, - прости ми.

При това благодарният цар заповядал да поднесат в дар на чудния лекар много злато, сребро и скъпоценни камъни. Приелият нищетата монах не взел нищо за себе си.

- Ние не търсим - рекъл той на царя - тези временни богатства, а се надяваме в бъдещия живот на по-добри и вечни блага, обещани от нашия Господ Христос. Остави своето за себе си, ти обичаш богатството и с това погубваш душата си, защото взимаш чуждото, а на нуждаещите се не даваш.

Отклонил и поканата на царя да обядва с него.

- На мен ми е достатъчно малко черен хляб и сол, за да

подкрепя тялото си - казал постникът в отговор на царската покана.

А когато царят въпреки отказа заповядал да отведат светията и Иоан на трапеза, отрупана със скъпи блюда, строгият подвижник не докоснал нищо, освен малко хляб.

Десет дни прекарал Христовият раб в двореца, поучавайки царя на светата християнска вяра. Но семената на християнската проповед падали на вкаменяло сърце и ослепен от заблуди ум. На последната си среща с невярващия цар свети Епифаний произнесъл поучение за праведния съд, за милосърдието, за влъхвите като слуги на бесовете и му забранил да воюва с християнските царе:

- Ако се вдигнеш на война срещу тях, ще станеш враг на самия Христос, Разпнатия, и ще загинеш по ужасен начин - така завършил своята проповед праведникът.

Царят сам го изпратил на тръгване от двореца. Излизайки от палата, служителят на Живия Бог срещнал погребално шествие. Епифаний заповядал да спрат, погледнал към небето и казал:

- Сине Божий, Който възкреси Лазаря четиридневен от мъртвите, възкреси и този мъртвец за слава на Твоето пресвято име.

Като се помолил, свети Епифаний се докоснал до мъртвия и той веднага оживял. Свидетелите на това изпаднали в ужас и взели чудотвореца за някого от боговете. Смиреният монах нарекъл себе си раб Божий и им проповядвал за истинския Бог, прославян в Света Троица. Но тъй като слушателите не били от Христовото стадо, той се отправил за своята страна. Царят пожелал да изпрати войска, която да го охранява до пределите на Персия. Но неустрашимият Христов воин

отказал.

- Аз имам за защитник Бога и Неговите ангели.

Тогава царят, като се простил с пустинника, го пуснал с думите:

- Иди си с мир, Епифаний, слава за гърците, спомняй си за нас, които живеем в Персия.

Преподобният се отправил към пустинната си килия, която му построили сарацините. Завърнал се там и отново се предал на безмълвие.

В околността на селото на голямо разстояние нямало вода. Божият угодник се помолил усърдно на Господа и избликнал извор, както някога Моисей ударил камъка в пустинята и потекла вода. След това отшелникът с помощта на своя ученик направил малка градина, насадил в нея зеленчуци и ги поливал от чудесния извор. Но в градината идвали диви животни и изяждали растенията. Веднъж свети Епифаний видял тези неканени посетители, обърнал се към тях като към човеци и им рекъл:

- Не причинявайте щета на бедния и грешен човек, заселил се тук да оплаква греховете си, аз и така имам съвсем малко от тия зеленчуци, дадени ми от Бога за прехрана.

И животните сякаш го разбрали, засрамени си отишли и повече не повреждали градината.

По цяла Финикия се разнесла славата на светия подвижник от Спанидрийската пустиня. Отново го посетили сарацините, като пожелали да приемат благословение от него и построили още три килии за събралите се многобройни ученици. Скоро тук израснал цял манастир, наброяващ 50 братя. Един от тях бил синът на римския епарх Аетий, Калист. Той приел

монашество от Епифаний по следния повод. В детството си дълго време страдал, мъчен от бяс. Веднъж в съня си видял Епифаний, който му казвал:

- Искаш ли, Калист, да изгоня от теб нечистия дух?

- Кой си ти, господине мой, който можеш да изгониш лютия мъчител? - попитало момчето.

Той отвърнал:

- Аз съм Епифаний и живея в Палестинска Финикия, в пустинен манастир, наречен Спанидрион. Ако изгоня от тебе злия дух, ще дойдеш ли при мен и ще живееш ли с мен в моя пустинен манастир?

- Господине - отговорил болният, - избави ме от мъчителя и аз веднага ще дойда да живея при тебе.

- Внимавай, чедо, не престъпвай обещанието си.

Като се събудил, бесноватият се почувствал съвсем здрав и разказал на родителите си за чудесното си изцеление. Като изминали три месеца, Калист се обърнал към тях с такава молба:

- Пуснете ме да вървя в палестинска Финикия да открия господин Епифаний, за да остана при него - боя се да не би да се върне при мене дяволът мъчител.

Родителите изпратили сина си до преподобния, съпроводен от роби и с много злато и сребро. Като намерил своя избавител, излекуваният момък приел от него монашество, дал за построяване на манастира донесеното злато и сребро, а робите отпратил при родителите си.

В това време по цяла Палестина се славел друг Христов подвижник - преподобни Иларион Велики, чиято обител била в

пустинята близо до Маюм при Газа. Веднъж свети Епифаний го посетил заедно с ученика си Иоан. Настоятелят и братята ги посрещнали извънредно любезно и ги задържали да останат няколко дена. В това време дяволът, приел образа на Епифаний, приближил се към неговия манастир, като че ли се връщал от Иларион Велики. Преобразеният бяс срещнал един невнимателен и небрежен брат, излязъл без нужда от манастира. Вземайки го за истинския Епифаний, той му се поклонил и в този миг бесът влязъл в него и започнал да го мъчи. Братята, като го видели да беснее, недоумявали как се случило да заболее този здрав досега монах и скърбели за него. Но това, което било непонятно за братята, било открито на прозорливия им предстоятел. Макар и отдалечен от тях, той провидял духом станалото.

- Отче - казал Епифаний на Иларион, - вълк е влязъл в моето стадо и е смутил овците ми. Отивам да го изгоня.

Той веднага се простил с великия старец и с братството. Побързал да се завърне в манастира и само с присъствието си той заставил дявола да излезе от жертвата на измама. Изцеленият изповядал как се е случило да пострада. След неговия разказ светията поучил братята да се пазят от дяволските козни.

Недалеч от Епифаниевия манастир при пътя, който пресичал пустинята, живеел свиреп лъв, който погубил много пътници, така че хората се събирали на големи групи, за да преминат. Веднъж дошли в манастира на преподобния и съобщили за кръвожадния звяр, умъртвил мнозина. Преподобният ги изслушал, а след това казал:

- Да идем, чада, в името Господне, да видим този лъв.

Всички тръгнали. Като наближили лъвската бърлога, обхванал ги страх и понечили да побягнат обратно. Но

светията рекъл:

- Покажете ми неговото място.

Показали му отдалеч. Тогава преподобният тръгнал към звяра, викайки:

- Къде е лъвското жилище?

Лъвът, чувайки човешки глас, изскочил от бърлогата си, но виждайки лицето на светията, паднал мъртъв. Стоящите отдалеч хора забелязали излизащия лъв и побягнали от страх като мислели, че той ще разкъса Епифаний. Божият угодник извикал след тях:

- Не бойте се, чада, елате и вижте трупа на звяра. След дълги колебания те се престрашили и дошли при светията, а като видели лежащия в краката му мъртъв лъв, много се удивили и прославили Бога.

Заедно с дара на чудотворство и с много други духовни дарби Господ надарил Своя верен раб с големия дар на знание и тълкуване на Свещеното Писание. Когато четял на братята, той ясно и разбираемо за всички го обяснявал. Един гръцки философ чул за неговата начетеност и възвишен ум. Философът дошъл от Едеса в манастира при светията и се препирал с него, позовавайки се на книгите на елинските мъдреци: той възхвалявал гръцкото многобожие, а Епифаний доказвал с учението на Свещеното Писание истинността на християнската вяра в Единия Бог, прославян в Света Троица.

Цяла година прекарал гръцкият учен в манастира при християнския мъдрец, спорейки с него и наблюдавайки равноангелския живот на светията и учениците му. При това, като виждал чудесата, които вършел Епифаний, философът постепенно достигал до познанието на Христовата истина. Накрая следното чудо особено го поразило и окончателно го

обърнало в християнството. 60 души довели в манастира бесноват човек, окован във вериги. Преподобният казал на философа:

- Слушай, философе, който се препираш с грешния Епифаний: или ти изгони от този човек лютия бяс, като призовеш своите богове, за да повярвам в тях, или аз ще призова моя Бог, Иисус Христос Разпнатия, и ще изгоня беса и тогава ти ще се обърнеш към нашата християнска вяра.

Философът мълчал, не намирайки отговор. Тогава светията, като призовал Божието Име, забранил на беса и го изгонил от Божието създание. При това чудо философът паднал в нозете на чудотворeца, молейки да бъде кръстен и изповядвайки Единия истински Бог, Христос Разпнатия. Преподобният изпратил новообърнатия при свети Иларион, който го кръстил с името Епифаний. Новокръстеният след това приел монашество, станал презвитер и настоятел на монасите.

При преподобния ежедневно идвали от различни места множество монаси и миряни. За да избегне тези многобройни нарушители на своето молитвено уединение, Епифаний решил да се отправи за Египетската страна. Като знаел отлично, че братята не ще го пуснат да замине от тях, той ги събрал и им рекъл:

- Желая да навестя великия старец Иларион.

Братята обаче, разбирайки намерението на своя наставник, паднали пред него с вопли и го умолявали да не ги напуска. Старецът обещал да не си отива от тях и останал в килията си. Но след десет дни заедно с ученика си Иоан тайно излязъл от манастира и се отправил към Иерусалим. Тук той се поклонил на Животворящия Господен Кръст и се помолил и при другите Иерусалимски светини.

После отишъл в Иопия, където било морското пристанище и се качил на кораба, който отплавал за Александрия. Като влизал в града, го срещнал еврейският законоучител Аквила и пожелал да спори с него за вярата въз основа на Свещеното Писание. Спорът продължил два дни. Накрая евреинът, победен от християнина, пожелал да приеме свето Кръщение. Преподобният го довел при архиепископа Атанасий. Светителят с радост приел и двамата: евреина, като повярвал в Христа, а Епифаний, като наставил го в правия път. Наскоро след това Епифаний заминал с ученика си от Александрия за Тиваида. Тук ги посрещнал ученикът на свети Антоний Велики, Пафнутий.

- Благослови ни, отче - казал преподобният.

- Бъдете благословени от Господа.

След като се помолили, те седнали и беседвали: Епифаний го разпитвал за живота на Антоний, а той му разказал.

- Искам, отче - рекъл Епифаний след този разказ, - да живея в Нитрийската пустиня.

- Върви - отвърнал събеседникът му - и се наслади на беседи със светите отци, живеещи в Нитрия, и събери от тях духовна храна, с която ще храниш словесните овци на Кипърския остров.

Думите на Пафнутий били пророчество за бъдещото епископство на Епифаний на остров Кипър. Като се помолили заедно, събеседниците се простили и всеки се отправил по своя път.

Като наближил град Леонидопол, Епифаний научил, че наблизо се намира манастир, в който живее монахът Иеракс - човек, на пръв поглед благочестив, а в действителност еретик, тъй като учел неправославно за човешкото тяло. По негово

мнение то нямало да възкръсне, а вместо него Бог щял да ни даде в бъдещия живот друго тяло. Защото е писано: “…пръст си и в пръст ще се върнеш”. Казвал също, че децата в оня век ще бъдат несъвършени. Епифаний чул за него още в Палестина и желаел да го види. Иеракс също бил слушал за преподобния. Пристигайки в този манастир, светията видял множество народ, слушащ поученията на Иеракс: всички го считали за добродетелен като голям постник, който не вкусвал масло и не пиел вино. Като видял двамата странстващи монаси, Иеракс ги запитал:

- Откъде идвате?

- От Палестина - отговорили странниците.

Като ги разпитал за имената им, той се опечалил: Епифаний, който се славел в Египет със своята святост и мъдрост, му бил неприятен. Без да обръща повече внимание на Епифаний, той продължавал да говори на народа. Когато еретикът в проповедта си стигнал до възкресението на мъртвите и започнал да учи, че човешките тела няма да възкръснат, Епифаний, не понасяйки това заблуждение, се обърнал към него и му запретил.

- Да замлъкне устата ти, за да се научиш да не хулиш нашата надежда.

Начаса заблуждаващият се онемял и останал неподвижен. Силен ужас обзел свидетелите на това чудо. А чудотворецът започнал да учи за възкресението на мъртвите, уверявайки, че те ще възкръснат в същото, но само видоизменено тяло, в което са живели в този свят. Няколко часа светията обяснявал истинското Христово учение, а накрая се обърнал към наказания:

- Научи се на истинската вяра и сам учи другите на нея.

Онемелият изведнъж заговорил, изповядвайки своето заблуждение и обещавайки да се покае. Преподобният го утвърдил в правата вяра, а после се отправил към Горна Тиваида.

Там имало пустинно място, наречено Вувулие. Като се поселил в него, светията прекарал там седем години. Но и тази пустиня не го скрила от посетителите. Сред тях бил местният философ на име Евдемон, дошъл да спори със светията за вярата. Философа бил съпровождан от неговият син, чието око било кривогледо. След дълъг спор преподобният погледнал сина на философа и казал:

- Защо не се погрижиш за своя син как да го избавиш от телесния недъг?

- Ако на земята - отвърнал със смях философът - единствен Евдемоновият син беше едноок, то наистина би следвало да се погрижа за него. Но тъй като еднооките са множество, то нека и той си остане такъв.

- Но ако наистина на цялата земя само твоят син беше с този недъг, а всички други хора виждаха с двете си очи, какво би направил тогава за неговото изцеление? - продължил да пита Епифаний.

- Нищо друго - казал в отговор философът, - освен това, че щях да казвам на самия себе си: в целия свят няма по-нещастен човек от моя син.

- Не приемай на шега казаното от мен - рекъл светията, - но дай ми своя син за изцеление и ще видиш Божията слава.

Като взел момчето, той направил три пъти кръстно знамение над окото му и го изцелил. При това чудо философът заедно със сина си повярвали в Христа. След като бил научен на правата вяра, Евдемон заедно с целия си дом приел кръщение

от местния епископ.

Славата на свети Епифаний, която довеждала при него множество народ, породила у епископите на Египет желание да направят преподобния епископ на някой от градовете в страната. Но светията духом прозрял намерението им и казал на ученика си:

- Да се завърнем, чедо, в нашето отечество.

Двамата се отправили към Финикия. По пътя се отбили в манастира на свети Иларион Велики, но не заварили стареца там, многобройните посетители го били принудили да се оттегли на пустинно място в околностите на кипърския град Пафа.

Братята, скърбящи по оставилия ги отец, като видели при себе си свети Епифаний, намерили утеха в своята печал: той ги утешавал четиридесет дена. След това се отправил към своя манастир Спанидрион, където всички се радвали на неговото завръщане.

През онази година във Финикия имало глад поради сушата. Узнали за завръщането на великия чудотворец, множество народ дошъл при него, молейки го усърдно да изпроси от Бога дъжд, за да даде земята своя плод.

- Защо ме затруднявате - казал преподобният, - аз съм само грешен човек.

Но те дълго и настойчиво го умолявали. Накрая светията, като се затворил в килията си, застанал на желаната молитва. И изведнъж небето, до този момент ясно, се покрило с буреносни облаци, от които в продължение на три дни се изливал проливен дъжд по цяла Финикия. Тогава народът започнал да моли Божия угодник да спре дъжда. По молитвата на светията той се прекратил и в оная година имало голямо

изобилие на земни плодове.

Колкото повече се увеличавала славата на преподобния, привличаща към него ежедневно несметни тълпи посетители, толкова повече той се замислял дали отново да не напусне Финикия. Намерението му скоро се превърнало в ясно решение. В град Ликия, мястото, където свети Епифаний бил кръстен, умрял епископът и светителите на околните градове се събрали за избора на нов епископ, при това те си спомнили за свети Епифаний. Сред присъстващите на събора бил един млад, но съвършен по живот, целомъдрен и добродетелен монах на име Полувий, който познавал преподобния. Епископите му заповядали колкото е възможно по-бързо да замине с кон до манастира Спанидрион и тайно добре да разузнае: наистина ли Епифаний се е върнал от Египет и дали живее в манастира.

- Не откривай никому за своето поръчение, дори на самия Епифаний - казали отците от събора на Полувий.

Пратеникът намерил Епифаний в манастира и го приветствал.

- Защо си дошъл, сине мой? - запитал го светията. Полувий отговорил:

- Дойдох да посетя ваша святост.

- Ти, чедо, си дошъл - възразил прозорливецът - да разбереш за мое нищожество, тук ли живея. Не укривай от мен заповяданото ти, понеже е грях да се говори лъжа: кажи истината, понеже Бог е посред нас, бъди действително служител на истината, а грешният Епифаний се скита от място на място, стенейки и ужасявайки се от множеството свои грехове. Но слушай, Полувий, остани тук, а коня прати обратно при епископите. Нека потърсят някого другиго, който

е достоен за епископството, аз пък ще остана непознат за тях.

Полувий послушал ясновидеца: като отпратил коня и слугата си, сам той останал при преподобния. При настъпването на нощта Епифаний, заедно с най-близкия си ученик Иоан и новодошлия Полувий, тайно от всички излязъл от манастира. Той посетил Иерусалим, за да се поклони на Животворящия Господен Кръст и останалите светини в Иерусалим и околностите му. След тридневния престой в свещения за християните град свети Епифаний казал на двамата свои ученици:

- Чувал съм, деца, че великият наш отец Иларион обитава Кипърската страна, недалеч от града Пафа, и тъй, да идем там и да получим благословение от него.

И те тръгнали за Кесария Филипова, която се намира в Палестина, за да вземат кораба, отплаващ за остров Кипър. При срещата си след дългата раздяла двамата отшелници се преизпълнили с голяма радост. Като разбрал скръбта на Иларион поради многобройните посетители и намерението му да се пресели на друго място, след два месеца Епифаний решил да си замине от гостоприемната обител. На прощаване Иларион попитал госта си:

- Къде искаш да отидеш, Епифаний?

- Ще ида в Аскалон и в Газа, и по-нататък, докато намеря в пустинята място, където да живея в безмълвие.

В отговор свети Епифаний чул от прозорливия старец такъв съвет:

- Иди, чедо, в града Саламин, който е на остров Кипър. Там ще живееш добре.

Епифаний не искал и да чуе тези пророчески думи,

съдържащи предсказание, че той ще бъде архиепископ в споменатия град. Светият отшелник обаче повторил своето пожелание:

- Казвам ти, чедо, че ти трябва да идеш в този град и да живееш в него. Затова не ми възразявай за да не те застигне буря в морето.

Епифаний се простил с Иларион и заедно с учениците си отишъл на пристанището. Там стояли два кораба - единият щял да отплава за Аскалон, а другият - за Саламин. Преподобният се качил на първия. След няколко часа неочаквано в морето се разразила силна буря. Всеки момент високите вълни били готови да разбият кораба и да го потопят в дълбините. Всички се простили с живота си. Това бедствие продължило три дни. Накрая, на четвъртия ден вълните отнесли кораба към града Саламин. Пътешествениците излезли на брега, изнемощели от продължителния страх и силен глад, и се простреми на земята като мъртви. Необходим бил тридневен престой за почивка на уморените моряци и за ремонт на повредения кораб. Чак на четвъртия ден корабът бил готов за отплаване. Преподобният също мислел да продължи пътя си по море. Но Бог отсъдил друго.

По същото време в града се провеждал избор на архиепископ. Събралите се по този повод епископи няколко дни се молили на Бога да им определи мъж, достоен за толкова висок сан. Сред тях бил прозорливият престарял светител на Китера, Папий, от петдесет години епископ и претърпял много мъчения за Христовото име, заедно с епископа на Саламин, Геласий. На този Христов изповедник, почитан от всички кипърски епископи за отец, било открито от Бога, че в Саламин е пристигнал Епифаний, когото било заповядано да поставят за епископ на града. Било есен, настъпило времето на гроздобера.

- Да идем, деца, в града - казал Епифаний на своите ученици - и да си купим грозде за из път.

Те отишли на пазара при продавача на грозде и Епифаний, като взел два големи грозда, запитал:

- Какво искаш за тях?

В този момент с учудване забелязал да идват към него четирима епископи. Сред тях бил, поддържан от двама дякони, престарелият Папий. Той познал чрез Светия Дух преподобния още щом го погледнал и му рекъл:

- Авва Епифание, остави гроздовете и ела с нас в светата църква.

Покаяният, спомняйки си думите на Давид: “зарадвах се, когато ми казаха: да идем в дома Господен”, оставил гроздето и тръгнал с епископите. При влизането на преподобния в църквата, целият събор на епископите го приветствал с думите:

- Бог те изпрати при нас, авва, да бъдеш архиепископ на този град и на целия остров Кипър.

Светията нарекъл себе си грешен и недостоен и отказвал да приеме толкова висок сан. Но епископите, без да обръщат внимание на молбите му, започнали да го въвеждат последователно в степените на свещенство. Хиротонисваният гочиво плачел, считайки твърде тежко за себе си бремето на светителството. Виждайки скръбта на новопоставения, Папий му рекъл:

- Подобава, чедо, да мълчим за даденото ни относно теб откровение, но тъй като те виждам скърбящ и плачещ, следва да ти обявя онова, което благоволи да ни открие Бог. Светите отци епископи, събрали се тук, възложиха на мое

недостойнство избирането на архиепископ, като казаха на мен, грешния: “Помоли се прилежно на Бога, понеже вярваме, че Бог ще ти посочи мъж, достоен за архиепископския сан”. Като се затворих, молих се за това на Спасителя и изведнъж ме осени светлина като мълния и чух глас, който говореше на мен, грешния:

- Папий, Папий, слушай!

Аз, уплашен, запитах:

- Какво ще заповядаш, Господи?

И гласът тихо ми каза:

- Стани и иди на тържището, там ще видиш монах, който си купува гроздове, подобен в лице и осанка на пророк Елисей и когото съпровождат двама ученици. Доведете го и го посветете за архиепископ; името на този монах е Епифаний. И ето, аз станах и изпълних, което ми бе заповядано. Ти, чедо, не се противи на Божията воля, но внимавай, “прочее, върху себе си и върху цялото стадо, сред което Дух Светий те е поставил епископ”.

След речта на Папий, Епифаний му се поклонил до земята и покорявайки се на Божията воля, приел ръкоположението си за епископ. Зарадваните епископи се разотишли по своите градове. Новопоставеният архипастир започнал да се грижи за повереното му словесно Христово стадо на духовното поприще не само с учителното си слово, но и с примера на добродетелния си живот.

В началото на архипастирската дейност на свети Епифаний един благороден римлянин, на име Евгномон бил затворен в тъмница заради дълг от сто жълтици към саламинския гражданин Дракон. Не се намерил избавител на затворения, понеже бил далеч от своето отечество Рим, и никой не искал

да поръчителства за него. Чувайки за това и състрадавайки на длъжника, светителят отишъл при богатия скъперник, езичника Дракон, да го помоли да освободи Евгномон. Светителската молба предизвикала силния гняв на идолопоклонника.

- Пришелецо в нашия град - злобно отвърнал той, - ако искаш да освободя длъжника, донеси ми сто жълтици.

Блаженият Епифаний му дал сто жълтици от църковното злато и тъй избавил длъжника от оковите и от дълга. Заради даденото злато обаче започнал да роптае дякон Карин, изкусен от гордост и злоба, като подбудил и други клирици да недоволстват срещу светителя.

- Виждате ли как този чужденец - казвал той - иска да заграби всичко, което се намира в църквата, а ние ще бъдем виновни за разграбването на църковното съкровище.

Карин, бивш богаташ, чрез това търсел повод да изгони свети Епифаний от епископския престол, за да го заеме сам той. Всички клирици, предубедени от него против милостивата постъпка на архипастира, говорили на Епифаний:

- Нима не ти стига светителската чест, която си приел, но разхищаваш и църковното имущество като чужденец и странник, пристигнал тук беден и гол? И така, върни в църквата сто жълтици или си върви, откъдето си дошъл.

Светията търпял мълчаливо. Освободеният затворник се върнал в Рим, продал цялото си имущество и се върнал при светителя с много злато. Всичко спечелено поверил на Епифаний, а самия себе си посветил в служба на Бога и на Неговия архиерей и живял при Епифаний до самата си смърт. Светителят взел от донесеното злато 100 жълтици и ги дал на Карин с думите:

- Ето църковното злато, взето назаем за освобождаването на длъжника.

Карин го взел. Останалото злато светителят раздал на бедните. Карин пък свикал клириците и горделиво се похвалил пред тях:

- Ето - рекъл той - златото, изхарчено от Епифаний, което аз изисках от него.

Но клириците възнегодували срещу Карин, задето ги накарал да роптаят и да оскърбят светителя и гневно му заповядяли да върне жълтиците.

- Понеже светителят - казали те - има власт да изразходва църковното богатство за дела на милосърдие.

Много и различни неприятности причинявал Карин на Божия угодник, но той понасял всичко с кротост.

Веднъж, когато светителят събрал на обяд всички клирици, по време на който им изтълкувал някои тайни на Свещеното Писание, на прозореца кацнал гарван и започнал да грачи. А Карин, смеейки се на светителското поучение, запитал останалите клирици:

- Кой от вас знае какво грачи гарванът?

Понеже всички внимателно слушали поучението, никой не му обърнал внимание.

Втори и трети път питал Карин:

- Кой би бил тъй разумен, че да разбира гарвановата реч?

Но както и преди, те не му отговорили, продължавайки да слушат вдъхновената беседа на свети Епифаний. Дръзкият дякон накрая запитал самия светител:

- Ако си мъдър, кажи ми за какво говори този гарван и ако кажеш, вземи всичко, което имам.

Светията, поглеждайки го, рекъл:

- Зная какво казва гарванът: той говори, че от днес ти вече не си дякон.

Карин изпаднал в ужас от светителските думи и се поболял така, че вече не можел да седи на трапезата и бил отведен от робите си у дома. На другия ден сутринта той умрял. Голям страх обхванал всички клирици и от този час се покорявали с боязън и почитали Христовия светител Епифаний.

Богобоязливата и бездетна вдовица на наказания донесла при епископа в църквата останалото след съпруга ѝ имущество и посветила себе си в служба на Бога. Едната ѝ ръка била съвсем парализирана от десет години. Свети Епифаний направил кръстно знамение над болната ръка на вдовицата и тя станала съвършено здрава. След това той поставил вдовицата за дякониса, като целомъдрена и достойна за църковна служба.

Великият Божий архиерей имал благодатен дар от Господа да вижда по време на принасяне на безкръвната жертва слизането на Светия Дух над предложените свети дарове. Обикновено не завършвал молитвата на възношението, докато не се удостоявал да съзерцава слизането на Светия Дух. Веднъж, произнасяйки молитвата, архиереят не видял знамението. Той повторил молитвата два пъти от самото начало, но знамение нямало. Светията със сълзи молил Бога да покаже причината за това скрьбно явление. Поглеждайки към стоящия отляво дякон, който държал рипида, забелязал, че лицето му е черно, а челото покрито с проказа. Светителят взел от него рипидата и кротко казал:

- Чедо, не приемай днес причастието на Божествените Дарове, но си върви у дома.

Щом дяконът излязъл от олтара, преподобният видял благодатта на Светия Дух, слизаща над предложените дарове. След литургията светителят извикал отстранения дякон и го запитал - не тежи ли на съвестта му някакъв особен грях. Дяконът признал, че миналата нощ прекарал със съпругата си. Тогава светията свикал целия клир и казал:

- О, чада, сподобили се да служите на олтара, отърсете си обувките от праха на плътските страсти, свойствени на безсловесните; не влизайте в светия олтар, свързани с любосластни похоти, послушайте светия апостол, който казва: “ония, които имат жени, да бъдат като, че нямат”.

Оттогава Христовият светител Епифаний поставял за дякони и презвитери само благочестиви монаси и непорочни вдовци и изобщо не допускал женени. И църквата му блестяла, украсена с чисти служители като прекрасна невеста.

Дотук житието на преподобни Епифаний е написано от ученика му Иоан, починал в презвитерски сан. По-нататък за живота на светителя разказва вече другият негов ученик - Полувий. Той започва така:

“Слава на Бога, Който ни дава живот и прославя ония, които Го прославят, както Той прослави с чудодейна благодат своя угодник Епифаний, чиито чудесни дела и аз отчасти се сподобих да опиша. Блаженият презвитер Иоан, ученик на светия отец Епифаний, като беше на смъртно легло, ме повика при себе си и ми каза:

- Чедо Полувие!

- Какво ще заповядаш, отче? - го попитах.

Иоан отговори:

- Тъй като нашият отец Епифаний забранява да се пише за чудесата, вършени от Бога чрез негова светост, вземи тия книги, на които тайно съм записвал всичко, което до днес видях да извърши; пиши и ти, което ще видиш от днес нататък, понеже Бог ще ти прибави години живот и ти ще прекараш целия си живот при негово светителство. Аз пък съм на път да се преселя от тоя живот. Внимавай, не се лени да пишеш, понеже мене Бог ме накара да напиша това - иди и помоли отеца да дойде при мене - добави той.

Аз отидох и повиках Божия архиерей. Той дойде при болния и рече:

- Станал си ленив, Иоане, не молиш Бога за грешния Епифаний.

- На тебе, отче - възразил болният, - повече приляга днес да се помолиш за мене, твоя раб.

След като светителят се помолил, болният му казал:

- Приближи се към мене, отче.

Светителят се приближил.

- Сложи, отче, ръцете си на очите ми и ме целуни, понеже аз вече си отивам - произнесъл умиращият.

И щом архиереят поставил ръцете си на очите му и го целунал, той предал духа си на Господа. След като горчиво оплакал своя любим ученик, епископът го почел с достойно погребение.

Преподобният имал намерение да построи нова църква на мястото на предишния неголям стар храм. Той се обърнал към Бога за помощ и по време на молитва глас свише му обещал

Божията подкрепа и заповядал да започне без колебание замисленото начинание. Истинското слово на Господа не закъсняло да се изпълни. Синът на споменатия вече Дракон продължително боледувал. Бащата довел най-изкусните лекари, но те с нищо не помогнали на сина му и в края на краищата и самият той се разболял. Светията дошъл в дома му и с молитвата си изцерил първо сина, а после и бащата. Тогава Дракон повярвал и се кръстил с целия си дом, после дал за построяване на църквата пет хиляди жълтици. И била издигната за Божия слава голяма и прекрасна на глед каменна църква.

Друг гражданин на същия град, богатият езичник Синисий, изгубил единствения си син, тринадесетгодишния Евсторгий. Болестта му била в гръкляна и той се задушил. В дома на гръцкия богаташ се разнесъл висок плач. Чул това съседът, християнинът Ермий, и казал на майката на умрелия:

- Госпожо, ако тук дойдеше великият Епифаний, той би съживил вашия син.

Тя повярвала на думите на съседа и го молела да доведе Епифаний при тях. Ермий извикал Божия архиерей. При влизането на чакания гост майката паднала в краката му и казала:

- Влез, светителю Христов, покажи твоето лечебно изкуство върху нашия син и го вдигни от смъртния одър. Ако направиш това, веднага с целия си дом ще се обърнем към твоя Христос.

- Ако вярваш в Разпнатия - казал светителят, - ще видиш сина си жив.

- Нищо друго не желая - отвърнала тя - освен да вярвам в Него: ще видя ли сина си жив?

Светията се приближил до постелята на умрелия, потъркал с

дясната си ръка шията му и със светъл взор, отправен към него, тихо произнесъл:

- Евсторгий!

Момчето отворило очи и седнало на постелята. При това велико чудо всички в дома се ужасили. А бащата на възкресения заедно с него самия, жена си и целия си дом се кръстил в името Христово и дал на светията три хиляди жълтици. Но чудотворецът му казал:

- Не съм поискал това, отнеси го на строителите на църквата.

И със златото на Синисий била благолепно украсена новопостроената църква, в която за презвитер бил поставен Полувий, ученикът на светията.

Веднъж на остров Кипър пристигнал от Иерусалим един дякон, който разказал на светията за Иерусалимския епископ Иоан, че бил сребролюбец и презирал бедните. Някога Иоан съжителствал с Епифаний в манастира на свети Иларион. Епифаний написал писмо на своя познат, в което го увещавал да се отнася милостиво към бедните. Но сребролюбецът не обърнал внимание на добрия съвет. Изминали няколко години. Веднъж Кипърският архиепископ казал на ученика си Полувий:

- Да идем, чедо, в Иерусалим да се поклоним на Честния Кръст и Гроба Господен.

Те отплавали от Кипър за Кесария Филипова, а оттам тръгнали за Иерусалим. След като се поклонили по светите места, посетили епископ Иоан, който извънредно много се зарадвал да посрещне Епифаний. Кипърският светител му казал:

- Дай ми, брате, помещение, където да се настаня, понеже

бих искал да прекарам тук известно време.

Иерусалимският епископ изпълнил молбата на своя гост. Дал му прекрасен дом и всеки ден го канил на трапезата си. Като виждал множеството сребърни съдове, в които поднасяли ястията и напитките, от една страна, и чувайки, от друга страна, жалбите на множеството бедни от скъперничеството на Иоан, замислил се как да пробуди у него милосърдие. И ето, че един ден той рекъл на гостоприемния си домакин:

- Дай ми, отче Иоане, временно тези сребърни съдове; при мен пристигнаха почетни гости от Кипър и бих искал да ги приема у себе си, та да се похваля пред тях с твоята любезност и твоето сребро, с което си украсил трапезата ми. Това ще послужи за твоя слава, понеже като се върнат в Кипър, тези мъже ще разкажат на почетните граждани колко голяма любов проявяваш към мен и каква слава, чест и богатство има в твоя дом. И тъй, заеми ми цялото това сребро за кратко време. Скоро ще ти го върна с благодарност.

Иоан донесъл множество различни сребърни съдове.

Епифаний запитал пак:

- Дали, отче, нямаш още нещо?

- Мисля, че и това е достатъчно - отвърнал епископът.

- Не, рекъл Епифаний, дай ми всичко най-добро и най-ценно, което имаш, за да се почудят гостите и да получиш най-голяма слава.

Светията взел от него около 1500 литри сребро и ги отнесъл в покоите си. В това време в Иерусалим пристигнал по работа търговец на сребро на име Астерий. Преподобният продал на този търговец повереното му сребро за съответната цена. Астерий го взел и си заминал. Денем и нощем Божият угодник

раздавал на бедните получените от продажбата пари - до последната лепта. След няколко дни Иоан помолил Епифаний:

- Върни ми, отче, среброто, което бях ти дал.

- Потърпи, отче - отвърнал Кипърският архиепископ, - всичко ще ти върна, само искам още веднъж да нагостя съгражданите си.

Изминали още няколко дни. В църквата, където се пазел Животворящият Господен Кръст, Иерусалимският епископ отново напомнил на преподобния да върне среброто.

- Върни ми - рекъл - среброто, което взе от мене.

- Казах ти, отче - тихо отвърнал Епифаний, - всичко ще ти върна, само потърпи малко.

Като чул това Иоан, изпълнен от ярост, хванал Епифаний за дрехата и го заплашил:

- Ти няма да излезеш оттук, няма да седнеш, нито да си отдъхнеш, докато не ми върнеш среброто. Зли и коварни човече! Върни ми което си взел, върни църковното имущество.

Епифаний не се смутил от поведението на разгневения си приятел. Стоял кротък и спокоен. Възмутеният Иерусалимски епископ два часа досаждал на преподобния. Присъстващите в храма се изумили от жестоките думи към Божия угодник. А поругаваният, виждайки неукротимия гняв и ярост на ругаещия, духнал в лицето му, от което той начаса ослепял. Уплашен от чудесното наказание заедно с всички присъстващи, Иоан паднал на колене пред светията, умолявайки застъпничеството му пред Бога, за да прогледа отново.

- Поклони се на Животворящия Господен Кръст - отвърнал на молбата му Божият угодник - и зрението ти ще се върне.

Но наказаният не отстъпвал от Епифаний и продължавал да го умолява. Великият светител дълго поучавал користолюбеца и го увещавал да възлюби нищетата и милостинята. След това се помолил, положил на него ръце и излекувал дясното му око. Изцеленият наполовина молил чудотвореца да направи зрящо и лявото му око. Но светията му рекъл:

- Това не е моя работа, чедо, но Божие дело: Бог затвори окото, Бог и ще го отвори, за да се вразумиш. След наказанието Иоан се поправил, станал милостив към бедните и праведен във всичките си постъпки.

Като се връщал от Иерусалим за своята епископия, Епифаний срещнал по пътя двама комедианти, които решили да му се присмеят по следния начин. Като видели отдалеч светителят да идва, единият от тях се преторил на мъртъв.

Когато светията приближил, другият му рекъл:

- Отче, помоли се за мъртвеца и дай някаква дреха да покрием тялото му.

Светията погледнал преструващия се, после се обърнал към изток да се помоли за починалия. Като се помолил, снел дрехата си, покрил с нея мъртвеца и продължил по пътя си.

Като си отишъл светителят, живият казал на мнимия мъртвец:

- Ставай, брате, този наивник вече си отиде.

Но последният не отговарял. Повикал втори път и го побутнал, обаче открил, че действително е умрял. Обзет от ужас, комедиантът се затичал след Божия архиерей. Настигнал го и паднал в нозете му, искайки прошка за своя грях и умолявайки го да снеме дрехата си и оковите на смъртта от наказания.

- Върви, чедо - отвърнал светията, - и погреби своя мъртвец, понеже той умря още преди да поискаш от мене дреха, за да го покриеш.

Наскоро след завръщането на Кипърския епископ в столицата Саламин пред него се явили пратеници от Рим с молба за изцеление от продължителна и неизцелима болест на Проклисия, дъщеря на цар Теодосий Велики и сестра на Аркадий и Хонорий, омъжена за именит патриций. Вестта за царските пратеници достигнала до един от видните граждани, богатия езичник Фавстиниан, който хранил силна ненавист към светителя Епифаний. Фавстиниан ги поканил у дома си и всеки ден устройвал пир. През цялото време на тяхното гостуване той не преставал да хули светията.

- Защо вярвате на този измамник като на Бог - казвал той - защо слушате празните му думи? Той не говори нищо друго освен лъжа и ви преподава лоши обичаи.

Случило се веднъж на един църковен строеж да се окажат заедно свети Епифаний, съпровождан от римляните и Фавстиниан. Докато стояли край строящия се храм, един дърводелец се спънал и паднал отвисоко, удряйки с крака си врага на преподобния. За почуда на всички падналият не пострадал, но удареният Фавстиниан паднал мъртъв. Епифаний се приближил към него, хванал го за ръката и произнесъл:

- Стани, чедо, в името Господне, и си върви здрав у дома.

Веднага мъртвецът оживял, станал и си тръгнал. Фавстинианова та жена, узнала за смъртта и неочакваното оживяване на мъжа си, донесла на светията 1000 жълтици.

- Не ги давай на мен - рекъл преподобният, - но на църковния строеж и ще имаш съкровище на небето.

Божият угодник заминал за Рим. Там той с молитвата си и с кръстното знамение изцерил Проклисия, възкресил новороденията ѝ син и го кръстил заедно с двамата царски сина Хонорий и Аркадий. После великият чудотворец бил поканен в Цариград от самия цар Теодосий Велики, който страдал от неизлечима и мъчителна болест на краката. Свети Епифаний го излекувал с кръстно знамение и оттогава се ползвал с особеното разположение на Теодосий.

Една година на остров Кипър настанал голям глад. Множество бедни загинали от изтощение. Богаташът скъперник Фавстиниан притежавал много житници, пълни с пшеница, ечемик и други храни и продавал зърното на твърде висока цена.

- Драги приятелю - казал му веднъж светията, - дай ми пшеница от твоите житници, за да нахраня бедните, и ще ти бъда длъжник.

- Моли твоя Иисус, Комуто вярваш - отвърнал със зла насмешка жестокосърдечният езичник, - нека Той ти даде пшеница за изхранване на твоите приятели бедняци.

Но казаното на присмех се сбъднало в действителност. Свети Епифаний имал благочестивия обичай всяка нощ да посещава гробницата на светите мъченици и тук да се моли на Бога за всичко, от което имало нужда. Своята молитва свети Епифаний съпровождал с молба към светите мъченици да ходатайстват пред Господа и винаги получавал необходимото. И сега според обичая си свети Епифаний отишъл в гробницата на светите мъченици и там със сълзи молел Бога да избави измиращия от глад народ. По време на молитвата си той чул глас, който му казвал:

- Епифаний! Иди, без да се боиш, при капището на Дий и вратите ще се разтворят пред тебе. Вътре ще намериш злато и

сребро. Вземи го и купи пшеница, ечемик и други храни от Фавстиниан, за да нахраниш бедните.

Трябва да отбележим, че идолското капище, наречено “Крепостта на Дий” стояло заключено, откакто християнските царе завладели страната и запечатали с царската си власт всички капища, за да не се извършват вече в тях омразните на Бога бесовски жертвоприношения. Сред народа пълзели слухове, а езичниците пък били съвсем убедени, че никой не може безнаказано да доближи или да докосне споменатото капище. Мислели, че такъв човек го очаква сигурна смърт. И всички отдалеч заобикаляли капището, още повече, че бесовете плашели хората и дори убивали някои християни, над които имали по Божие допущение власт, както и над своите поклонници езичници.

Послушен на Божията повеля, свети Епифаний веднага се отправил към капището, чиито врати сами се отворили пред него. Тук намерил голямо количество злато и сребро. С тези чудесно придобити богатства той започнал да купува жито от Фавстиниан. Сребролюбивият богаташ с радост продал на свети Епифаний всичките си запаси от жито, които чрез подаянието на милостивия епископ били разпределени по домовете на бедните. Така гладните получили храна, а богатият дом на Фавстиниан бил лишен от запаси и там настъпил глад. Богаташът се срамувал да проси от преподобния храна за своя дом, затова изпратил приятеля си Лонгин със злато и с единадесет кораба в Калабрия. Но по обратния път излязла силна буря и корабите, претоварени с жито, се разбили на сто стадия от града. Научавайки за постигналата го беда, Фавстиниан от мъка хулел Всевишния и Неговия угодник.

- Погледнете - казвал той - какви пакости ми стори този християнски влъхва: не стига, че на сушата отне хляба от моя

дом, ами и в морето погуби моето жито, като потопи корабите ми с помощта на бесове.

В това време бушуващото море изхвърляло на Саламинския бряг житни зърна от потъналите кораби. Събирали ги бедните. Така се сбъднали думите на псалома: “Богатите обедняха и търпят глад, а ония, които търсят Господа не са лишени от никое благо”. Почти умирайки от глад, жената на наказания богаташ изпратила на светията злато с молба да продаде хляб за нейния дом. А преподобният отпратил обратно при нея златото с думите:

- Сега вземете от мен безвъзмездно колкото ви трябва, ще ми го върнете, когато дойде жътва.

Сам богаташът, озлобен срещу светията, подстрекавал злонравния дякон Руфин да умъртви светителя, като обещавал да помогне с богатството и връзките си да го възкачи на архиерейския престол. Но Бог запазил своя угодник от кознините на нечестивеца. Руфин приготвил остър нож и го закрепил с острието нагоре на архиерейския трон в храма. След това го закрил с обичайното покривало, та когато светителят по време на богослужението седне на трона, да получи смъртоносна рана. И ето че настъпил моментът, в който според реда на богослужебния чин архиереят трябвало да седне на горното място. Пристъпвайки към трона, свети Епифаний казал на дякона Руфин:

- Вдигни, сине мой, покривалото от трона.

Но Руфин сякаш не чувал, макар светителят три пъти да му заповядал. Накрая свети Епифаний сам снел покривалото, при което ножът паднал и пронизал десния крак на дякона.

Разбирайки коварния замисъл на дякона, свети Епифаний рекъл:

- Остави, сине мой, тия козни, за да не ти се случи по-голямо нещастие, а сега излез от храма, понеже си недостоен да се приобщиш с Божиите тайни.

Връщайки се у дома си, дяконът се поболял и на третия ден умрял. Фавстиниан пък наскоро след това бил обвинен пред царя в злословие срещу него и затворен в тъмница. Светителят, който жалел враговете си, поискал да ходатайства пред владетеля за неговото освобождаване. Но царят в гнева си му забранил всякакво застъпничество за затворника. Светителят премълчал и не след дълго оплакал внезапната смърт на Фавстиниан в тъмницата. След кончината на мъжа си съпругата на Фавстиниан дала цялото си богатство в църквата и според собственото желание била поставена от светията за дякониса.

Сред осемдесетте иноци, служещи в архиерейския дом при свети Епифаний, дяконът Савин се откроявал с добродетелния си живот, ума си и изкуството с красноречие да съставя книги. Между другото, той писал за живота на свети Епифаний. В повествованието си разказва за неговите молитвени всенощни бдения, коленопреклонения и чудеса. Заради редките качества на този иеродякон архипастирят го поставил съдия по духовните въпроси. Веднъж на съд се явили богат човек, който казвал истината, и бедняк, който давал лъжливи показания. Съдията, състрадавайки на бедния, защитавал него. По време на съда светителят влязъл тайно и застанал отстрани, но като чул съдията да оправдава бедняка измамник, излязъл отпред и възразил.

- Чедо - рекъл архиепископът на съдията, - върви да пишеш книги и помисли над словата на Писанието, за да се научиш да съдиш праведно, понеже е писано: “Не вършете неправда, кога съдите; не бъди пристрастен към сиромах и не угаждай на големец, съди ближния си по правда”.

Оттогава свети Епифаний винаги сам съдил всички, които идвали при него.

Извънредно грижовен към своето паство, светителят побеждавал еретиците и със слово, и с чудеса. Той направил да занемее еретикът - епископ Аетий, който на шестия ден след това умрял и мнозина от неговите последователи при това чудо преминали към православието, падайки в нозете на чудотвореца. Освен това защитникът на истинската вяра написал на царя за всички непокаяли се еретици. **Царят му дал власт да ги изгони от Кипър. Благодарение на това словесното стадо на добрия пастир било запазено от хищни зверове.**

Дълги години носил свети Епифаний трудното бреме на светителството и като достигнал дълбока старост, се приближил към блажената си кончина. Към края на живота му се наложило да отпътува за Константинопол по следната причина. Евдоксия, съпругата на цар Аркадий, възцарил се на изток на мястото на своя баща Теодосий Велики, се уговорила с Александрийския патриарх Теофил да изпратят в изгнание Цариградския патриарх Иоан Златоуст.... С нарочни писма те убедили Епифаний да дойде на събор в Константинопол. В посланията си Теофил клеветил Иоан, че е еретик, споделящ възгледите на Ориген. Отначало светията повярвал на това и се отправил за Константинопол. Явил се пред царя, който приел от него благословение, и го запитал за възрастта му.

- На шестдесет години - отвърнал свети Епифаний - аз приех архиерейския сан и прекарах в архиерейство 55 години и три месеца. Така че сега съм на 115 години и три месеца.

Царят оказал голяма почест на почтения старец. Царица Евдокия извикала светията при себе си и му рекла:

- Отче Епифание, ти знаеш, че цялото Римско царство е в

нашите ръце; и ето, че днес ще ти дам цялата църковна власт, ако ме послушаш и изцериш сърдечната ми болка и направиш тъй, както мисля аз.

- Говори, дъще моя - отговорил светителят, - според силите си ще се постарая да сторя това, което ще послужи за спасение на душата ти.

Тогава царицата, като мислела с лукавство да склони светията към своя замисъл, започнала да му говори за свети Иоан Златоуст:

- Този Иоан стана недостоен да управлява Църквата и да носи тъй висок сан, понеже въстана против царя и не оказва подобаващата ни чест. Освен това мнозина казват за него, че отдавна е еретик. Ето защо ние решихме да свикаме събор и като го низвергнем от сана му, да поставим вместо него другиго, който ще може мъдро да устройва църквата, та днес в нашето царство да има мир.

Говорейки това, царицата треперела от гняв.

- Не е необходимо - продължила тя - да затруднняваме много отци, призовавайки ги на събор. Нека твоя святост, отче, определиш той да бъде изгонен от Църквата и да се постави вместо него друг, когото Бог ти посочи. Аз пък ще устроя тъй, че да те слушат.

- Дъще моя - отговорил светителят, - послушай ме без гняв! Ако Иоан е, както казвате, еретик и ако той не се покае заради ереста си, той ще бъде недостоен за патриаршеския сан и ще постъпим с него както заповядаш. Ако обаче искате да го изгоните само заради това, че те е обидил, Епифаний не ще даде съгласието си. Понеже на царете подобава да не са злопаметни, а кротки и добри, прощаващи обидите към самите тях, тъй както и вие имате над себе си Царя на небесата и

искате от Него прошка за вашите прегрешения. “И тъй, бъдете милосърдни, както и вашият Отец е милосърден”.

След неговите думи гневът на самолюбивата царица още повече се усилил. От яд тя избухнала в сълзи и гневно произнесла:

- Ако ти сториш някакво препятствие за изгонването на Иоан, ще отворя идолските храмове и ще направя тъй, че всички отстъпили от Бога да започнат да се покланят на идолите и последното ще е по-лошо от първото.

Епифаний, удивен от силния гняв, рекъл:

- Чист съм от осъждането на този човек.

Произнесъл това и излязъл от царския палат. В града бързо се разнесъл слухът за съвещанието на Епифаний с царицата по повод изгонването на Иоан и за съгласието му с нея. Скоро слухът достигнал и до тези, за които се отнасял. Константинополският светител веднага написал на Епифаний следното:

- Брате Епифаний, чух,че си дал съвет за моето изгонване; знай, че ти вече не ще видиш своя престол.

Свети Епифаний отговорил:

- Страстотерпче Иоане, гонен заради правда, побеждавай, но и ти не ще стигнеш до мястото на твоето изгнание.

И двете пророчества се сбъднали.

Като видял заговора неправедно да бъде осъден свети Иоан, свети Епифаний не поискал да участва в беззаконен съд. Заедно със своите приближени той тайно се качил на кораб и отплавал обратно. По време на плаването, чувствайки немощ и като предвиждал, че скоро ще се представи пред Бога, той дал

наставления на своите ученици:

- Деца мои, съблюдавайте моите заповеди, послушайте ме и Божията любов ще пребъде с вас. Вие знаете през колко скърби премина животът ми и аз не ги считах за скърби, а винаги се радвах в Бога и Бог не ме остави, но ме запази от всяка напаст: на онези, които го обичат, всичко съдейства към добро. Веднъж, възлюбени мои, когато живях в пустинята и се молех на Христа Бога да ме избави от козните на врага, внезапно по Божие допущение ме нападнаха множество бесове, удариха ме в земята и като ме хванаха за нозете, влачиха ме по земята, а някои от тях ме биеха. Това те правиха с мен в продължение на десет дена, сетне изчезнаха. И от този час не съм ги виждал през целия си живот. Само злите хора, еретиците, ми причиняваха неприятности. Бъдете внимателни, чада мои и послушайте грешния Епифаний. Не търсете богатство и ще ви се прибави голямо богатство. Не хранете ненавист към никой човек и ще бъдете възлюбени от Бога. Не клеветете братята си и дяволската завист не ще ви обладае. Пазете се от ересите като от отровни змии, за което съм ви писал в книгата “Панарий”. Отвращавайте се и пазете себе си от похотите на света, които разпалват и тялото, и ума. Знайте, че те са сатанинска хитрост, и ако у невнимателните дори плътта да не се бунтува, но умът все пак мечтае за непотребното. Ако умът ни е трезв и помни Бога, тогава лесно можем да победим врага.

След тези и още много други духовни наставления към учениците, преподобният предсказал на Полувий, че скоро той ще стане епископ на град Ринокирск, който се намира в Горна Тиваида. На моряците предсказал за наближаващата буря и им заповядал да не изпадат в паника, а да се надяват на Бога. На един от тях казал:

- Не изкушавай, за да не бъдеш изкушен.

Всичко това светията изрекъл в 11 часа през деня. По залез слънце се надигнала силна буря, продължила две денонощия и накарала екипажа да изпита голям страх. На предсмъртния си одър светията се молел за запазването на кораба и всички на него. А на третия ден заповядал на учениците си да запалят въглени, да сложат върху тях тамян и да се помолят на Бога. После сам се помолил, прегърнал всичките, целунал ги и казал последните си думи:

- Спасявайте се, чада, понеже Епифаний вече не ще бъде с вас в земния живот.

Като произнесъл това, той предал духа си в Божиите ръце. Неговата смърт съчетала скръб и радост. Горчиво оплакващите го ученици и моряци били зарадвани от внезапното и съвършено прекратяване на морската буря. При това оня моряк, на когото светията казал: не изкушавай, за да не бъдеш изкушен, от любопитство пожелал да узнае обрязан ли е Епифаний, или не. Когато понечил да отвие честното тяло на светията, умрелият чудотворец вдигнал десния си крак и тъй силно ударил в лицето любопитния, че той паднал далеч и умрял. Страх обзел всички, а другите моряци, жалейки наказания, го сложили при нозете на Епифаний. Едва се докоснал до него и умрелият моряк оживял. Още по-голям ужас ги обхванал.

Пристигнали в Саламин и учениците на светията, известили в града за неговата кончина. Отвсякъде се стекъл множество народ с плач и ридания. Като взели честното тяло на своя отец, осиротелите му чада го внесли в построената от него църква. При ковчега на светията ставали много чудеса с болни от всякакви недъзи. Между тях имало и трима слепци, които прогледнали. На десетия ден се събрали от целия остров светители, свещеници, игумени и безбройно множество народ и тържествено погребали честните останки на свети Епифаний

в същата църква, спомняйки си трудовете, чудесата и боговдъхновеното учение на представилия се архипастир и славейки в Троица Единия Бог, на Когото слава във вековете. Амин.

Житие на светия отец Герман, архиепископ Константинополски

(† 740 г.)

Свети Герман, архиепископ Константинополски. Фрагмент от стара стенопис. Косово. Сърбия

Свети Герман се родил в град Константинопол. Баща му Юстин, уважаван патриций, бил един от първите сенатори, превъзхождал останалите със слава и чест. Поради завист бил убит от Константин Погонат, когато той се възкачил на гръцкия престол.

След убийството на знатния сенатор, Константин заповядал

да скопят невръстния му син Герман и да го дадат в църковния клир. Направил го, за да не би Герман, когато възмъжее и добие известно влияние в обществото и сенаторска длъжност, да отмъсти на дома на Погонат за убийството на баща си. Приел по такъв начин духовен сан, блаженият Герман живял като Божий ангел: далеч от житейските страсти и светската суета, той обърнал ума си към Бога и възнасяйки винаги хвала на Господа, денем и нощем прилежно се занимавал с изучаване на Божествените Писания. От тях той узнал дълбините на премъдростта и почерпил живата вода на боговдъхновеното учение, в което наставлявал Църквата Христова в сан на пастир и учител. С добродетелния си живот свети Герман сияел подобно на светилник и когато достигнал пълнолетие, бил ръкоположен за епископ на град Кизик. Тук се наложило да се бори с монотелитската ерес заедно със светейшия патриарх Кир. Неверният цар Филип изпратил и двамата в изгнание. Не след дълго гонителят загинал безславно. Патриарх Кир починал в изгнание и след свалянето на псевдопатриарха еретик Иоан, по време на царуването на Артемий, наречен Анастасий Втори, за радост на народа на Цариградския престол бил възкачен свети Герман. Той бил достоен човек, преизпълнен с Божия благодат, откриваща се в това, че прозирал в бъдното и пророчески предсказвал за него.

Когато тържествено влизал в храма “Света София” за своето първо богослужение, из обкръжаващия го народ, стекъл се да види новоизбрания патриарх, се приближила една бременна жена на име Ана и го помолила:

- Благослови, отче, заченатото в утробата ми.

Патриархът я погледнал и предвиждайки бъдещето, казал:

- Да те благослови Господ по молитвите на светия първомъченик.

С тия думи той предсказал, че ще се роди дете от мъжки пол и ще го нарекат с името на светия първомъченик Стефан. Явило се чудо и потвърдило пророчеството. Докато Герман говорил, от устата му заедно с думите излизал огнен пламък. Жената го видяла и както се кълняла впоследствие, това я накарало напълно да повярва на пророчеството. Действително Ана родила дете от мъжки пол и го нарекла Стефан според думите на светейшия патриарх Герман. Когато възмъжал, Стефан приел монашески чин и благочестно се подвизавал на Авксентиевата планина, а впоследствие се явил и изповедник на Христовото име и пострадал мъченически за светите икони при нечестивия цар Константин Копроним. За този Копроним, син на гръцкия император Лъв Исаврянин, също имало пророчество от свети Герман, че ще бъде лют гонител и мъчител на православните християни. По време на светото Кръщение, което извършвал светейшият патриарх Герман, Константин осквернил светия купел. Тогава свети Герман казал за кръщавания:

- Това дете, когато възмъжее, ще стори голямо зло на християните и цялата Църква: ще оскверни светинята с ерес и ще пролее кръвта на множество верни Христови раби.

Константин впоследствие получил прозвището Копроним, което означава “торен”. Пророчеството на свети Герман се сбъднало точно: Копроним погубил мнозина заради поклонение на честните икони, сред тях бил и споменатият Стефан.

Иконоборческата ерес се появила през царуването на Лъв Исаврянин, бащата на Копроним. Сам затънал в тая ерес, Лъв се стараел колкото е възможно повече да я укрепи и разпространи сред своя народ. Изпратил нечестива заповед по всички провинции на своята държава да изхвърлят от храмовете светите икони, да ги тъпчат с крака и да ги изгарят,

понеже считал светите икони за идоли, а онези, които ги почитали - за идолопоклонници.

Светият патриарх Герман мъжествено се противил на царя еретик. Неведнъж той изпращал при него почтени и благоразумни мъже от клира, лично ходил и го убеждавал да остави своята заблуда, но увещанията на светията нямали никакъв успех.

Веднъж патриархът казал на царя:

- Чух пророчество от един свят мъж, че някога ще настане гонение за светите икони от неверниците, но дано това не се случи по време на твоето царуване.

- По кое време и през чие царуване ще стане това? - внимателно попитал императорът.

- Цар на име Конон - казал свети Герман - ще повдигне гонение за светите икони.

- Моето име е Конон - отвърнал Лъв Исаврянин. - То ми е дадено при кръщението, а Лъв ме нарекоха впоследствие. Затова пророчеството трябва да се изпълни в дните на моето царуване.

- Не, господарю - възразил свети Герман, - да не бъде това, да не се извърши такова зло дело през твоето царуване, понеже оня, който желае да предизвика тая злоба е антихрист, врагът на божественото въплъщение. При това спомни си, царю, че ти, преди възкачването си на царския престол, даде клетва да пазиш непорочна светата вяра, без да унищожаваш нищо от преданията на светите апостоли и боговдъхновените отци и без да прибавяш нищо ново, противно на християнската вяра.

Царят, слушайки тия думи на светейшия патриарх, ту изпитвал срам, ту изпадал в ярост и замислил да намери

такова обвинение против него, че да го отстрани от престола не като изповедник на истината, а като заговорник. Съучастник в своето зло намерение той открил в лицето на презвитера Анастасий, ученик на Герман. На този Анастасий, по нрав подобен на Иуда, царят обещал патриаршеския престол след изгонването на Герман. Той пък на свой ред обещал да помага на царя в утвърждаването на ереста и унищожаването на светите икони.

Така Анастасий се превърнал в отявлен враг на свети Герман, опитвайки се, още преди прогонването на светията, да завземе патриаршеския престол.

Веднъж патриарх Герман влизал в царския палат. Анастасий, гордо крачещ след него, настъпил края на одеждата му.

- Не бързай - казал Герман на Анастасий, - ще дойде време и теб, обкръжен от тълпа народ с викове, ще поведат в Дипин.

Но тогава нито Анастасий, нито останалите присъстващи обърнали внимание на думите на свети Герман. Спомнили си за тях едва по-късно, когато казаното се сбъднало, за което ще разкажем по-долу.

Свети Герман, добър воин Христов, мъжествено и безстрашно поразявал еретиците с меча на Божието слово. Изпратил един от най-добрите църковнослужители при царя със следните думи:

- Не ти подобава, царю, безчинно да се превъзнасяш пред Бога, твоя Създател, Който ти е дал живот и царство и нямаш право да променяш неизменното, не ти прилича да престъпваш преданията, установени от светите ни отци от древни времена. Та нали чрез човешкия образ, възприет от Бог Слово от Пречистата и Пресвета Дева, беше прекратено

служението на бесове и унищожено идолопоклонството. Изображението с бои върху дъска на подобието на човешкия образ на Христа и неизречено Родилата Го, а също и изображенията на светите Божии угодници ни е предадено да почитаме още преди 725 години, когато нашият Господ се яви в човешки образ на земята. След Неговото Възнесение жената, която се изцерила от кръвотечение като докоснала края на дрехата Му, от благодарност направила изображение на Спасителя. Но и преди това Сам Господ изобразил божествения Си Лик на убрус (парче плат) и го изпратил в Едеса на Авгар. Свети евангелист Лука нарисувал образа на Пречистата Дева Богородица. Ето защо божествените събори, свикани в различно време и на различни места, заповядали да се почитат светите икони, а не да се унищожават. И тъй знай, царю, че ако ти помогнеш да се утвърди този иконоборчески догмат, аз пръв ще се обявя против него. Готов съм да пролея кръвта си за образа на моя Христос, Който проля Своята кръв, за да обнови падналия образ на моята душа. Ясно е, че безчестието, нанесено на Христовия образ, се отнася и към Първообраза, Самия Христос, както става и с честта, възнасяна пред образа. Ето защо на нас, верните Христови раби, подобава дори да умрем за почитта към нашия Господ.

Друг път сам свети Герман заявил на царя:

- Ако съм Иона, изхвърлете ме в морето, но аз без Вселенски събор нямам право да узаконявам нищо ново относно Христовото учение.

Когато светият патриарх се убедил, че не ще може да отклони царя от ереста, положил омофора си в божествения олтар на светия престол и оставил своя сан. Царят, силно разгневен на свети Герман за дръзновените му слова, изпратил като на битка въоръжени воини, които му нанесли побой, и с безчестие го прогонили от патриаршеския дом.

Свети Герман се оттеглил в манастир, където прекарал останалите дни от живота си в безмълвие и починал с мир в Господа. Той бил патриарх 14 години и 5 месеца.

След изгонването на светейшия патриарх Герман царят издигнал на негово място споменатия вече епископ Анастасий. Новият епископ заедно с царя изхвърлял от църквите светите икони и утвърждавал иконоборческата ерес. Пророчеството на свети Герман за него се изпълнило по следния начин.

Когато злочестивият Лъв Исаврянин умрял, на негово място се възцарил синът му Константин Копроним, когото пък свалил от престола Артавазд, зет на Лъв. Патриарх Анастасий подпомогнал Артавазд. Той коронясал Артавазд, а след това и сина му Никифор за цар. Изминали три години. Копроним събрал многочислена войска и превзел Константинопол. Зет си Артавазд и синовете му, своите племенници, Константин ослепил, а приближените им погубил. Заповядал да съблекат и да бият патриарх Анастасий пред целия народ на мястото, наречено Дипин, сетне го водили с насмешки из града, възседнал магаре с лице назад. Така се изпълнило пророчеството на свети Герман, предсказал на Анастасий, че при голямо множество народ ще го поведат на Дипин. Нечестивият цар Копроним желаел да отнеме от Анастасий патриаршеския сан. Но като не намерил другиго по-ревностен в поруганието над светите икони, го оставил на патриаршеския престол, където той пребивавал като мерзост на запустението на свято място,24 години. В края на живота го постигнала болестта, наречена “кордаспос”, тъй че богомерзките уста, хулещи светите икони и своя учител, станали скверен изход, през който изтичала естествената нечистота. От тая болест Анастасий умрял.

И тъй, Анастасий свършил с ужасна смърт, а свети Герман заедно със светите иерарси наследил блажения живот в

царството на нашия Господ Иисус Христос, Комуто заедно с Отца и Светия Дух чест и слава сега, винаги и във вечни векове. Амин.

Тропарь святителей Епифания и Германа

глас 4

Боже отец наших,/ творяй присно с нами по Твоей кротости,/ не отстави милость Твою от нас,/ но молитвами их/ в мире управи живот наш.

(Боже на нашите отци, винаги постъпващ с нас по Твоята кротост, не ни лишавай от Твоите милости, но по техните молитви насочвай в мир нашите души.)

Кондак святителей Епифания и Германа

глас 4

Священноначальник чудную двоицу восхвалим, вернии, по долгу,/ с Германом Божественнаго Епифания:/ сии бо попалиша безбожных языки,/ догматы премудрейшия возложше всем,/ православно поющим присно благочестия великое таинство.

(Да възхвалим чудната двоица свещеноначалници, верни, по дълг - Герман, с божествения Епифаний; те накараха да замлъкнат безбожните езици, и предадоха премъдрите догмати на всички православно възпяващи великото тайнство на благочестието.)

В памет на светия наш отец Полувий, епископ Ринокирски (V в.)

Преподобният наш отец Полувий бил ученик на свети Епифаний. Той съпровождал своя учител, когато се връщал с

кораб от Константинопол. По пътя свети Епифаний му казал:

- Чедо Полувий, ето, аз вече си отивам от тоя живот; изпълни, което ти заповядам, иди в Египет, понеже и след смъртта си аз ще се грижа за тебе.

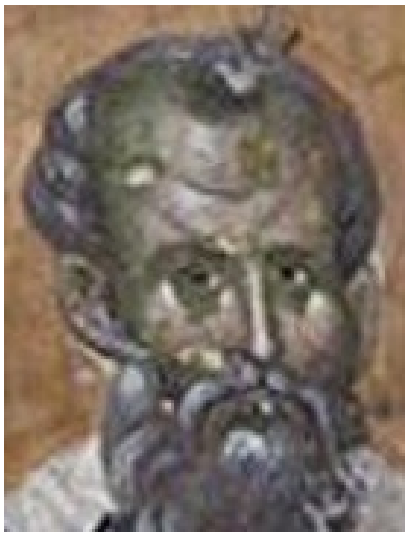
И когато свети Епифаний починал, Полувий не дочакал неговото погребение, тъй като тялото му не било погребано в продължение на десет дена, а се отправил според неговото завещание в Египет. Там го срещнал началникът на град Ринокир и го запитал:

- Откъде идваш?

- От Кипър - отговорил Полувий, - аз бях ученик на Епифаний, Кипърския архиепископ, който се представи в Господа.

Градоначалникът на Ринокир бил силно опечален от смъртта на преподобния. Като поканил Полувий при себе си, поставил го епископ на своя град. Заради своя добродетелен и непорочен живот свети Полувий се удостоил с дара на чудотворство. С молитвата си той направил да завали дъжд от небето и умножил плодовете по нивите. Като достигнал дълбока старост, той се представил в Господа.

В памет на светия наш отец Савин, епископ Кипърски (V в.)

Преподобният произхождал от Финикийската страна и бил роден в град Ликий, където бил кръстен и приел монашество свети Епифаний. Когато Бог прославил Епифаний, жителите на Ликий изпратили при него уважаван свой съгражданин, когото да ръкоположи за епископ на града. Заедно с този мъж дошъл и Савин, който се отрекъл от света, останал при Епифаний и приел монашество. След това той придружил Епифаний в пустинята и прекарал там заедно с него пет години. Написал житие на преподобния, в което разказал за неговите всенощни молитвени бдения, усърдните земни поклони и чудесата, които извършил чрез него Господ. Когато свети Епифаний бил епископ на остров Кипър, пожелал да ръкоположи Савин в сан презвитер, но Савин не се съгласявал. Тогава преподобният го въвел в църква и му заповядал:

- Застани тук и стой неподвижно.

Той застанал, при което краката му се оказали като приковани към земята и свети Епифаний го ръкоположил за презвитер. След смъртта на Епифаний, Савин станал негов приемник и заел епископската катедра в същия град, където бил епископ Епифаний. Като извършил множество достойни да се помнят чудеса, защитил църквата си от еретици и благочестиво преживял дните си, свети Савин се преставил в Господа.

ЧЕТИ-МИНЕИТЕ

buditeli.info © 2017